

OPINIA națională

Revistă săptămânală de informație, opinie și idei de larg interes național, editată de FUNDAȚIA "ROMÂNIA DE MÂINE"

CULTURA ȘI POLITICA

I. NECESITATEA UNOR CLARIFICĂRI

Fără îndoială că cele două sfere ale activității umane - politica și cultura - se întrepătrund, iar într-o anumită măsură și în anume privințe, se condiționează; mai larg spus, se influențează reciproc, mai mult sau mai puțin vizibil.

Evocând cursul civilizației umane, s-ar putea spune că, în sensul științific, obiectiv al termenilor, politica, înțelesă ca expresie a conștientizării intereselor sociale, este și o emanație a culturii, a dezvoltării civilizației conviețuirii oamenilor în cele mai diverse colectivități iar cultura, ca însușire a inteligenței și creației oamenilor, luată individual sau colectiv, este și un rezultat al politicii sau politicilor desfășurate în timp. De aici rezultă evidente implicații asupra cărora se opresc, pe scurt, și considerațiile ce urmează, în contextul discuțiilor tot mai active din ultimul timp privind relațiile complexe dintre cultură și politică.

Prof. dr.
AURELIAN BONDREA

De fapt, nu este vorba numai de discuții, ci chiar de unele acțiuni directe sau indirecte în viața culturală și politică, de pe poziții unilaterale, partizane, cei în cauză fiind, se pare, prizonierii confuziei dintre pluralismul valorilor culturii și pluralismul politic.

Tocmai o asemenea "abordare" conjuncturală demonstrează că pentru necesara detașare a coordonatelor avute în vedere este nevoie de clarificarea sensurilor celor doi termeni: cultură și politică. Aceasta cu atât mai mult cu cât în gândirea modernă conceptul de cultură a devenit unul dintre cele mai complexe și mai controversate, situația fiind similară și pentru conceptul de politică. Ambele concepte fiind sisteme deschise, purtătoare sau creatoare de valori deschise, în perimetrul

căroră pot însă apărea și dăinuiesc o vreme, într-un fel de coexistență "sui generis" valori perene și non valori, esențe și aparențe, nu în puține cazuri - iar istoria probează concludent aceasta - prin intermediul unei anumite politici, subordonată anumitor interese, spațiul culturii (știință, învățământ, creația spirituală, literar-artistică etc.), linia mereu ascendentă a unei culturi naționale poate fi temporar întreruptă, orientată artificial spre orizonturi care nu-i sunt proprii. De regulă, în asemenea cazuri, revoluția politică, mai ales unele excese ale ei, sunt prelungite în ceea ce s-ar crede a fi "revoluție culturală", numită ca atare de o ideologie revoluționară sau practică mascată în numele unui alt tabiet politic - "liberalismul cultural".

(Continuare în pag. 6)

PLEDOARIE pentru lecția magistrală

Acad. ȘTEFAN MILCU

În fața invaziei diverselor forme ale învățământului dominat de o tehnologie din ce în ce mai accesibilă și perfecționată, expunerea orală într-o disciplină a fost eliminată sau minimalizată. Ar fi o eroare să renunțăm la tot ce ne oferă tehnologia modernă a învățământului, care a invadat până și învățământul elementar, și să pledăm pentru o exclusivitate a predării magistrale. Înțelegem prin această caracterizare lecția animată de personalitatea profesorului, mai ales în învățământul universitar. Desigur, se poate discuta unde să plasăm lecțiile magistrale, în considerabilă aglomerare a disciplinelor, din ce în ce mai numeroase datorită progresului științelor de care învățământul nu poate fi despărțit.

Am avut șansa în studentia mea să audiez lecții magistrale în care personalitatea profesorului impregna obiectivul expunerii. Începutul expunerii era marcat de o invitație emoțională care sugera noul în legăturile lui istorice. Acest profund sentiment era inspirat de efortul spre cunoașterea gene-

rațiilor trecute. În mod firesc, trecerea se făcea prin introducerea principalelor elemente ale expunerii, desfășurate ca un film invizibil de la simplu la complex, de la eroare la adevăr. Se realiza astfel cunoașterea emoțională, ce transforma expunerea într-o invitație la meditație personală.

Structura lecției apărea cu evidență în finalul ei care, închizând "poarta" expunerii făcute, deschidea alte porți spre noi necunoscute ce vor veni în lecțiile următoare. O

asemenea lecție nu putea fi citită sau reprodusă dintr-un trecut consumat, pentru că implica întreaga personalitate a profesorului care devenea în sensul clasic "magister". Este de la sine înțeles că o lecție magistrală cu aceste calități promova în atenția tinerilor un model de expunere și un model uman.

Profesorul care reușea să facă o lecție magistrală, cu exigențele ei, devenea pentru tinerii care îl ascultau un model reprezentativ al unei spiritualități supreme.

Iată de ce considerăm că nu trebuie să se renunțe la lecția magistrală pentru evidența ei influență educatoare, un exemplu de nivel superior de spiritualitate la care se poate aspira.

În pagina 4:

Programele analitice ale cursurilor:

● ISTORIA MEDIEVALĂ A ROMÂNILOR

● DEMOGRAFIE

ȘI SOCIOLOGIA FAMILIEI

la Universitatea "SPIRU HARET"

PRIN REFORMĂ CALITATE SUPERIOARĂ ȘCOLII ROMÂNEȘTI

- Convorbire cu dl. prof. univ. dr. LIVIU MAIOR,
ministru învățământului

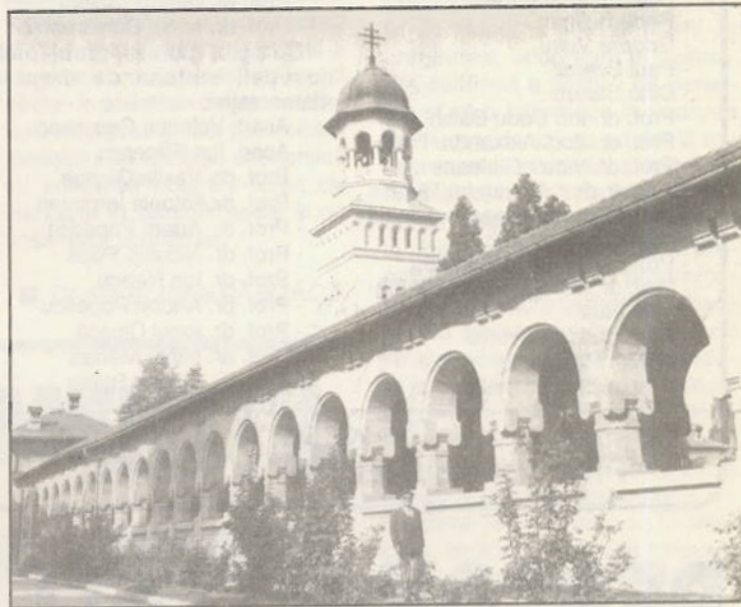
- Stimate domnule ministru, după o opinie mai largă este limpede că echipa departamentală pe care o conduceți reușește, pe zi ce trece mai mult, nu numai să stabilizeze învățământul românesc din declinul la care l-au adus primele guvernări de după 1989, dar și să-i pună în valoare cel puțin o parte dintre virtualitățile sale calitative. Și totuși, în ultima vreme, în unele medii și mijloace de informare s-au întezit criticile la adresa Ministerului Învățământului. Cum explicați această stare de lucruri?

- Ministerului Învățământului i se atribuie deseori responsabilități care nu-i aparțin. Una dintre acestea, în jurul căreia s-a făcut mare tapaj, este și cazarea studenților.

Când apare o situație limită în acest domeniu - fuga la minister! Este evidentă mentalitatea depășită a acestei reacții, din moment ce s-a acceptat autonomia universitară ca formă de autogovernare a unităților de învățământ superior. Ceea ce nu înseamnă că Ministerul a rămas pasiv. Ne-am străduit și ne străduim să lărgim continuu posibilitățile de cazare a studenților. În Centrul universitar București, de pildă, am pus la dispoziția studenților cămine internat din învățământul preuniversitar. În luna octombrie, Universitatea și Academia de Studii Economice au primit în plus peste 2500 de locuri.

■ Mihai IORDĂNESCU

(Continuare în pag. 6)

Alba Iulia: Catedrala Reîntregirii construită în anii 1921 - 1922. (Arhitect: D. Gh. Stephănescu).

MAREA UNIRE - expresia voinței și acțiunii poporului român

S-a spus adeseori - și pe bună dreptate - că realizarea istoricului deziderat al înfăptuirii Marii Uniri din 1918 a fost rodul luptei maselor largi populare, a muncitorimii, țărănimii, intelectualității, a cercurilor politice înaintate, opera întregului popor, a întregii națiuni. În prag de ales jubileu, acum când cu întreaga căldură a sufletelor noastre, cu adânci simțiri omagiem împlinirea a 75 de ani de la săvârșirea memorabilului act al încheierii procesului de formare a statului național unitar, socotim potrivit ca și în paginile revistei "Opinia Națională", să mai subliniem apăsător, încă o dată, acest mare adevăr.

Dorim să insistăm asupra unor astfel de adevăruri, cu atât mai mult, cu cât, în ultima vreme, după 1989, căutându-se cu orice chip "reparațiile" ce trebuie aduse "falsificării" istoriei în perioada anterioară se "sare peste cal" adeseori, punându-se accent exclusiviste pe anumiți factori, respectiv, pe contribuția diverselor personalități - ce-i drept, extrem de cutezătoare și

pline de merite pentru împlinirea Marii Uniri - dar, trecându-se cu vederea, uneori, uitându-se deliberat că, totuși, hotărârile istorice de unire de la 1918 - s-au luat în prezența și cu participarea directă a reprezentanților a zeci și sute de mii de oameni. Acesta nu este un fapt oarecare și n-are de ce să fie minimalizat și, cu atât mai puțin, uitat. El nu scade cu nimic valoarea gestului atâtor și atâtor lideri, oameni minunați care s-au simțit și mai îmbărbătați în luptă de prezența impresionantă a miilor și zecilor de mii de luptători, pentru unire. Tocmai de aceea socotim că - în pragul marelui jubileu - este cazul să ne îndreptăm cu recunoștință gândurile spre toți cei care, de-a lungul veacurilor - inclusiv pregătind Marea Unire din 1918 - și-au închinat viața unor idealuri nobile și să aducem un vibrant omagiu maselor largi, populare, militanților progresiști care au fost bravii făuritori ai statului național unitar român.

■ Prof. univ. dr. Gh. I. IONIȚĂ

(Continuare în pag. 5)

COLEGIILE REVISTEI "OPINIA NAȚIONALĂ"

Colegiul pentru reformă și relansarea economiei naționale:

- Acad. Alexandru Bârlădeanu
- Acad. Anghel Rugină
- Acad. N.N. Constantinescu
- Acad. David Davidescu
- Prof. dr. Constantin Ionete
- Prof. dr. Ivanciu Nicolae-Văleanu
- Prof. dr. doc. Alexandru Zanfir
- Prof. dr. Mircea Druc
- Prof. dr. Alexandru Albu
- Prof. dr. Mihai Părăluță
- Prof. dr. Gheorghe Zaman
- Prof. dr. Petre Mălcomeț
- Prof. dr. Gheorghe Răboacă

Colegiul pentru problemele științei și învățământului:

- Acad. Ștefan Milcu
- Acad. Radu Voinea
- Acad. Ștefan I. Ștefănescu
- Acad. Ion Coteanu
- Acad. Cristofor Simionescu
- Acad. Ștefan I. Ștefănescu
- Prof. dr. Liviu Maior
- Prof. dr. Grigore Brâncuș
- Prof. dr. Emil Tocaci
- Prof. dr. doc. Grigore Posea
- Prof. dr. Gheorghe Secară
- Prof. dr. g-ral (rez.) Emil Mihuleac

Colegiul pentru problemele culturii și artei:

- Acad. Eugen Simion
- Radu Beligan
- Grigore Vieru
- Paul Everac
- Dinu Sărau
- Prof. dr. Ion Dodu Bălan
- Prof. dr. doc. Alexandru Piru
- Prof. dr. Victor Giuleanu
- Prof. dr. doc. Alexandru Tănase

Colegiul pentru ideea națională și socială în România:

- Prof. dr. Aurelian Bondrea
- Prof. dr. Mitropolit Antonie Plămădeală
- Prof. dr. Ioan Scurtu
- Adrian Păunescu
- Prof. dr. Ion Rebedeu

- Prof. dr. Ion Popescu
- Prof. dr. Gheorghe Cazan
- Prof. dr. Ion Tudosescu
- Prof. dr. Tiberiu Nicola
- Prof. dr. Virgil Constantinescu
Colegiul pentru doctrine politice și probleme ale relațiilor internaționale:

- Valentin Lipatti
- Prof. dr. Florea Dudiță
- Prof. dr. Mircea Nicolaescu
- Prof. dr. Marin Voiculescu
- Ion Mărgineanu
- Dan Lăzărescu
- Prof. dr. Ion Zară
- Prof. dr. Constantin Mecu
- Prof. dr. Marin Nedelea
- Prof. dr. Constantin Vlad

Colegiul pentru problemele sănătății și protecției sociale:

- Acad. Nicolae Cajal
- Acad. Constantin Bălăceanu-Stolnici
- G-ral dr. Gheorghe Niculescu - membru de onoare al Academiei Române

- Prof. dr. doc. Iulian Mincu
- Prof. dr. doc. Victor Ciobanu
- Prof. dr. Caius Traian Dragomir
- Prof. dr. Andrei Firiță
- Prof. dr. Dorin Sarafoleanu
- Prof. dr. Ioan Pop D. Popa
- Prof. dr. Ștefan Costea
- Prof. dr. Mihai Dumitrescu

Colegiul pentru problemele justiției, statului de drept și democrației:

- Acad. Valentin Georgescu
- Acad. Ion Filipescu
- Prof. dr. Vasile Gionea
- Prof. dr. Antonie Iorgovan
- Prof. dr. Adam Popescu
- Prof. dr. Nicolae Popa
- Prof. dr. Ion Neagu
- Prof. dr. Andrei Popescu
- Prof. dr. Ionel Cloșcă
- Prof. dr. Mihai Meriea
- Prof. dr. Mircea Stroia

Director:

Prof. dr. AURELIAN BONDREA

ȘCOALA DE LA BLAJ "PRIMA CARTE ADEVĂRATĂ DE GEOGRAFIE"

Personalitate complexă - istoric, literat, dar mai ales geograf - Ioan Rus (1811-1842) aparține generației premergătoare anului revoluționar 1848. Despre copilăria sa se știu puține lucruri, doar atât că s-a născut în anul 1811 în satul Hăbic de pe mirifica vale a Gurghiului. După terminarea școlii primare a urmat studiile la Blaj, unde a funcționat apoi ca profesor până la timpuria sa moarte, survenită la numai 31 de ani. Cu atât mai surprinzătoare ne apare deci opera sa de-a dreptul impresionantă pentru perioada în care a fost realizată. Uimește mai ales faptul că ilustrul profesor și om de știință nu beneficia de o pregătire sistematică în domeniul geografiei. Se pare că nu urmărea lecții de geografie decât în școala primară, la liceu acest obiect urmând a se introduce după moartea sa, de către continuatorul său, ilustrul Timotei Cipariu.

Acest neajuns nu l-a împiedicat însă să realizeze o lucrare de excepție, "Icoana Pământului", o sinteză geografică de proporții, folosită și ca manual școlar. Despre "Icoana Pământului", cunoscutul geograf blăjean dr. Ștefan Manciulea, un exeget al operei lui Ioan Rus, afirma într-un articol publicat în Revista Societății regale române

de Geografie (idee reluată mai târziu și într-o publicație a Academiei Române) că este "prima carte adevărată de geografie".

Afirmațiile cunoscutului cărturar, cât și ale unei indiscutabile personalități geografice contemporane, prof. dr. doc. Ioan Sandru de la Universitatea din Iași, ne ajută azi să precizăm locul lui Ioan Rus în geografie. El ne apare deci ca un precursor al geografiei moderne românești, umplând un "gol" în literatura de specialitate, pe care specialiștii noștri până acum nu și l-au putut explica. Acela că între Dimitrie Cantemir, cu cunoscuta sa "Descriere a Moldovei" (1710) și ctitorul geografiei moderne românești, Simion Mehedinți, autorul celebrei "Terra - introducere în Geografie" (1930, 1933), nu apăruse nici o personalitate cât de cât notabilă.

Iată că și acest "gol" a fost umplut și asemeni altor științe Geografia se poate mândri cu o continuitate multiseclară. Elaborată deci în prima jumătate a secolului al XIX-lea, creația lui Rus surprinde, cu atât mai mult cu cât pe plan european nu se publicase încă o lucrare de o asemenea valoare. Geografia lui Varenius de la mijlocul secolului al XVII-lea (1650) era mult inferioară "Icoanei

Pământului", iar operele marilor citori europeni într-ale geografiei, Alexander von Humboldt și Karl Ritter nu apăruseră încă. În aceste condiții rămâne încă o enigmă realizarea unei lucrări atât de valoroase, de către un modest slujitor al școlilor din Blaj. Scrisă după principiile geografiei moderne, a interdependenței și a conexiunilor, cât și integrării geografice (formulate teoretic mai târziu de cei doi corifei germani amintiți), lucrarea lui Ioan Rus poate fi pe drept cuvânt considerată ca cea mai valoroasă realizare geografică europeană din prima jumătate a secolului al XIX-lea. Surprinde deci că fenomenul "Rus" nu a fost corespunzător recepționat la momentul respectiv și pe bătrânul continent, fiind astfel privați de locul de înaintea mergători în geografia modernă, pe care-l merităm din plin.

Se cade mai apoi să amintim că Ioan Rus n-a fost autorul unei singure cărți. El a realizat și un "Tratat de istorie universală", folosit și ca manual la Gimnaziul superior românesc de la Blaj. Lucrare apreciată la vremea sa de Nicolae Iorga și Coriolan Suci. Cu un deceniu în urmă, o personalitate marcantă a culturii românești transilvănene, istoricul Vasile Netea, consemna, spre marea noastră uimire, și un tratat de "Literatură universală", avându-l ca autor pe același Ioan Rus. În asemenea condiții nu ne rămâne decât să conchidem că autorul "Icoanei Pământului" a fost o personalitate complexă a momentului, un adevărat iluminist, precursor al geografiei moderne dar și al istoriei și literaturii, și care prin opera sa s-a constituit ca un adevărat deschizător de drumuri, nu numai pentru generația de la '48, dar și pentru înaintașii noștri din prima jumătate a secolului al XX-lea.

■ Dr. Mircea STROIA

PERSONALITĂȚI ILUSTRE ALE MARI UNIRI DE LA 1 DECEMBRIE 1918

Membrii
Comitetului
Național
Român
la Alba Iulia

Vasile Goldiș,
principal
raportor
al Adunării
Naționale
de la Alba Iulia
și Ioan Suci
însărcinat
cu organizarea
Adunării.

Delegația care a venit din Ardeal să predea
Regelul Ferdinand Actul Unirii semnat la Alba
Iulia: V. Goldiș, Al. Vaida-Voevod, Caius
Brediceanu, Episcopul Dr. Miron Cristea
și Episcopul Dr. Hossu.

QUO VADIS REFORMA?

SPRE UN NOU MODEL DE CREȘTERE ECONOMICĂ ȘI DE OCUPARE A FORȚEI DE MUNCĂ

Ocuparea forței de muncă a constituit întotdeauna o problemă greu de soluționat dar ea este astăzi mai dificilă ca oricând. În literatura de specialitate se apreciază că problema ocupării a devenit, la acest sfârșit de mileniu, de-a dreptul dramatică.

Modelul de creștere economică întemeiat și pe creșterea ocupării forței de muncă, model care a funcționat decenii de-a rândul, cunoaște variante și intense procedee de eroziune. O primă expresie a eroziunii acestui model o constituie corelațiile noi dintre creșterea P.I.B. și creșterea forței de muncă. Datele statistice pe termen lung și mediu, dar, deseori, chiar și pe termen scurt, arată că unor creșteri tot mai mari de producție le corespund creșteri mai mici de muncă, de populație ocupată. La baza acestei corelații nu stă altceva decât creșterea productivității muncii - factorul care erodează, în fapt, creșterea ocupării: la o creștere dată a P.I.B., cantitatea de muncă este cu atât mai mică, cu cât creșterea productivității muncii este mai mare.

Eroziunea ocupării forței de muncă din modelul global de creștere economică și de ocupare se observă fără nici un dubiu și din analiza repartizării ocupării pe cele trei sectoare - primar, secundar și terțiar. Datele arată că, în perioada 1950 - 1990, ocuparea forței de muncă în sectorul primar a scăzut considerabil în toate țările, în prezent ea reprezentând doar ponderi situate între 3-10%; scăderi ale ponderilor ocupării în 1990 față de 1950 s-au produs și în sectorul secundar în majoritatea țărilor.

Întrucât ocuparea relativă a scăzut în ambele sectoare, în primar și în secundar, în timp ce producția a crescut considerabil, se poate conchide faptul că acestor sectoare deja le este specific un model nou de creștere-ocupare, distinct de cel global, pe ansamblul economiei. Cu alte cuvinte, în sectoarele primar și secundar s-a realizat deja tranziția de la modelul global de creștere a P.I.B. și de creștere a ocupării forței de muncă la modelul de creștere a P.I.B. cu scăderea ocupării forței de muncă.

Se desprinde, totodată, și concluzia că sporirea capacității de ocupare are loc doar în sectorul terțiar, care concentrează părți continuu crescânde ale populației ocupate și susține încă modelul global, pe ansamblul economiei, concretizat prin creșterea economică și creșterea ocupării; prin urmare, numai sectorul terțiar frânează tranziția la modelul de ocupare deja specific sectoarelor primar și secundar - cel de creștere economică și, totodată, de scădere a ocupării.

Dimensiunile și ritmul eroziunii ocupării forței de muncă în primele

doă sectoare și creșterea ocupării în sectorul terțiar pot fi evidențiate și mai pregnant dacă analizăm repartizarea pe cele trei sectoare a sporului ocupării forței de muncă realizat în 1990 față de 1950. Astfel, în sectorul primar, avem de-a face nu doar cu o scădere relativă, ci și cu o scădere absolută a ocupării în fiecare din țările examinate; la rândul său, sectorul secundar preia proporții mai mari, superioare celor precedent realizate în puține țări; în schimb, în unele țări, ponderea sectorului secundar în sporul perioadei este considerabil mai mic decât ponderea pe care o reprezintă acest sector în volumul ocupării - constatare ce reflectă, fără dubii, tendința de accentuare a erodării modelului global și în sectorul secundar. În ce privește sectorul terțiar, acesta, preluând cea mai mare parte a sporului perioadei 1950-1990, reflectă o tendință mult mai accentuată de concentrare a ocupării și, deci, după toate aparențele, exprimă consolidarea în acest sector a modelului de creștere economică însoțită și de creșterea ocupării.

Alte analize nu numai că confirmă o asemenea concluzie, dar confirmă chiar puținele erodări ale ocupării atât pe total economie, dar și în sectorul terțiar în special. Astfel, volumul global al ocupării forței de muncă este reflectat de fenomenul stării precare a unor munci sub formele sale cele mai diferite, prea bine știute astăzi în toate țările și anume: deprecierea calificării unei părți mai mari a locurilor de muncă în raport cu cele care cunosc o scădere a nivelului de calificare; reducerea salariului mediu al multor meserii și profesii; creșterea involuntară a muncii cu program parțial; cumulumul mai multor locuri de muncă pentru atingerea a 4-6-8 ore de lucru pe zi; activități sezoniere sau fără contract de muncă; sporirea numărului de locuri de muncă ce cunosc variate forme de subocupare și de șomaj; acceptarea de munci inferioare calificării etc.

Toate aceste forme ale stării precare a muncii nu sunt altceva decât eroziuni ale ocupării chiar dacă date-

le arată o concentrare a volumului său în sectorul terțiar. Un volum crescut, absolut și relativ, al ocupării în terțiar în condițiile acestor deficiențe echivalează, evident, cu o erodare a modelului actual de creștere economică cu sporirea ocupării, specific sectorului terțiar, cât și, pe cale de consecință, ansamblului economiei naționale.

În fine, mai menționăm, în treacăt, tot ca o expresie a erodării ocupării, tendința de creștere a volumului absolut și a ratei populației fără lucru (șomajului), creșterea pensionării premature ș.a.

Ne limităm la aceste considerente, posibil de continuat și cu alte aspecte, pentru a insista și reține câteva constatări și concluzii pe care le considerăm de mare importanță pentru eforturile de căutare a soluțiilor la problemele pe care le ridică ocuparea forței de muncă în zilele noastre.

În primul rând, vom observa că modelul de creștere economică și de ocupare la nivel global și în sectorul terțiar și, parțial, în sectorul secundar coexistă cu modelul de creștere economică și de reducere a ocupării, observat în sectorul primar și pe cale să se extindă și să se afirme și în sectorul secundar.

În al doilea rând, trebuie să observăm că, deși aparent total contradictorii, cele două modele de creștere economică pot să coexiste pentru că, în fapt, nu sunt deloc

divergente. Ambele modele au un caracter rezultativ, fiind în funcție de creșterea productivității muncii.

În al treilea rând, deoarece productivitatea muncii este determinată în principal de tehnologie, atunci înțelegem că distanțele, ca și punctele comune dintre cele două modele sunt determinate, în special, de nivelul tehnologic atins.

În al patrulea rând, cele două categorii de relații cu forța de muncă se păstrează și în condițiile noii revoluții tehnologice contemporane. Nu există date certe pentru că noua revoluție tehnologică n-a atins punctul său terminus, iar aplicațiile ei practice sunt la început, combinându-se cu trepte tehnologice mai vechi, însă există suficiente indicii că noua tehnologie microelectronică, de pildă, are o capacitate de economisire a muncii și de creștere a productivității, deci de eliminare de locuri de muncă mai mare decât de creștere de noi locuri de muncă.

În al cincilea rând, noua revoluție microelectronică are și particularitatea că, spre deosebire de tehnologiile anterioare, pătrunde masiv și în sectorul terțiar, generând o creștere a productivității și în acest sector. În acest fel vom putea asista la afirmarea și mai puternică a modelului de creștere economică cu scăderea ocupării forței de muncă și în sectorul terțiar și pe ansamblul economiei.

■ Dr. Gheorghe RĂBOACA

MANAGEMENTUL resurselor umane

În sublinieri anterioare arătam că cei trei vectori de succes care diferențiază performanțele societăților comerciale și, pe un plan mai general, al economiilor naționale sunt: managementul, tehnologia și utilizarea inteligentă a resurselor umane.

Dincolo de definiții diverse care sintetizează caracterul de știință al managementului este de reținut și aceea de artă, respectiv de capacitate de a pune în valoare cea mai importantă resursă, singura cu efect creator care este omul, de a stimula exercitarea responsabilităților economice, sociale și morale.

Problematica referitoare la managementul resurselor umane este foarte amplă pentru că și funcțiile resurselor umane sunt deosebit de complexe.

Astfel, managementul resurselor umane se referă la o serie de intervenții cum ar fi: asigurarea de oportunități egale de angajare; analize de Job pentru stabilirea cerințelor specifice activităților individuale din cadrul organizației; previziuni asupra necesarului de personal pentru realizarea obiectivelor organizației; dezvoltarea și implementarea unui plan pentru realizarea cerințelor de personal; recrutarea de personal; selecționarea și angajarea personalului; orientarea și pregătirea angajaților; planificarea și implementarea programelor de dezvoltare a organizației; proiectarea unor sisteme pentru creșterea performanței angajaților; sprijinirea angajaților în dezvoltarea carierei personale; planificarea și im-

plementarea sistemelor de compensații pentru angajați; intermedierea între organizații și sindicate; urmărirea disciplinei și stăpânirea conflictelor; planificarea și implementarea unor programe de sănătate și asigurări sociale și asistență acordată angajaților în probleme personale care le afectează performanțele; planificarea și implementarea sistemelor de comunicații cu angajați și între angajați.

Pentru a promova realizarea acestor intervenții este necesar mai întâi să facem o scurtă analiză diagnostic asupra stării actuale a problemelor de personal, așa cum apar ele în activitatea multor societăți comerciale și care uneori se prezintă sub forma unor atitudini inerțiale din trecut. Dintre observațiile critice constatate putem menționa: lipsa unei adevărate politici de personal și a specialiștilor care lucrează în domeniul personalului (sociologi, psihologi); desconsiderarea activităților de personal în alcătuirea structurilor de organizare; operarea cu criterii subiective fără legătură cu un sistem de valori coerent în procesele ce vizează pe salariați; politizarea uneori excesivă în procesele promovării cadrelor de conducere; nivelarea salariilor și uniformizarea stimulării; formalismul desfășurării unor procese esențiale cum sunt cele de selecție, pregătire și perfecționare; lipsa de substanță reală în tratarea problematicii sociale în întreprinderi.

Se naște firesc întrebarea: cum pot fi rezolvate aceste pro-

bleme? Răspunsurile sunt multiple. Ne vom opri însă la câteva din ele și anume la cele ce vizează:

1. Conceperea și punerea în practică a unei politici de personal ca ansamblu de preocupări pe termen mediu și lung privind organizarea și conducerea previzională a resurselor umane. Pentru ca această politică de personal să fie viabilă și să conducă la obținerea de rezultate, ea trebuie să satisfacă unele cerințe și anume: să se armonizeze cu strategia generală a societății comerciale, devansând unele din obiective chiar, să promoveze interrelațiile necesare între diferitele activități, să mențină tineretea organizației ca echilibru de vârstă, potențial creator și performanță, să fie clară, înțeleasă și acceptată de tot personalul.

2. Selecționarea riguroasă a conducătorilor compartimentelor de personal care au răspunderi multiple față de managerii societăților comerciale și față de acționari, responsabilități care ar trebui materializate astfel: să ajute conducerea întreprinderii în pregătirea, adoptarea și evaluarea continuă a politicii de personal și să o informeze în vederea luării unor decizii cu privire la utilizarea mai eficientă a forței de muncă; să contribuie la perfecționarea sistemului de apreciere și la aplicarea lui consecventă precum și la îndeplinirea programelor de pregătire și perfecționare pentru personalul întreprinderii; să ajute conducerea întreprinderii în asigurarea unor comunicații eficiente în cadrul acesteia și în stabilirea unor relații interpersonale bune; să stabilească și să conducă eficient activitățile de personal în subordine și, în principal, cele referitoare la asigurarea unei forțe de muncă stabile, planificarea acesteia pe termen mediu și lung, controlul aplicării prevederilor privind stimularea personalului și, în final, să urmărească dezvoltarea competenței și eficienței personalului.

3. Înțelegerea faptului că în conținutul funcției de personal se află într-o proporție din ce în ce mai mare activități de concepție în dauna celor birocratice care au prevalat până acum.

4. Pornind de la unul din obiectivele majore ale reformei economico-sociale din țara noastră, acela de a realiza tranziția către o economie socială de piață, managementul resurselor umane este chemat să armonizeze în toate deciziile sale aspectele economice și tehnologice sau de specialitate cu cele sociale.

Dând o mare importanță problematicii managementului resurselor umane o serie de facultăți din cadrul Universității "Spiru Haret", la inițiativa profesorilor de management, au introdus în programele lor de învățământ cursul de Managementul resurselor umane, în ideea promovării unor cunoștințe noi în acest domeniu, absolut necesare în cariera viitoare a absolvenților, în integrarea mai ușoară a acestora în diferitele instituții și întreprinderi, în înțelegerea rolului major pe care resursele umane îl au în procesele de restructurare, privatizare și revitalizare a economiei naționale.

■ prof. univ. dr. Mihail DUMITRESCU

PROGRAME ANALITICE

ale disciplinelor din planurile de învățământ ale facultăților Universității "SPIRU HARET"

Programa cursului ISTORIA MEDIEVALĂ A ROMÂNILOR (De la afirmarea etnică românească la formarea națiunii române)

Prof. dr. ȘTEFAN ȘTEFĂNESCU
Membru al Academiei Române

Izvoarele istorice și stadiul actual al cercetărilor consacrate istoriei medievale a românilor

I. Organizarea populației din Dacia în timpul migrației "barbarilor".
- Persistența daco-romană și continuarea romanizării la nordul Dunării după retragerea aureliană; ocupațiile și organizarea populației. "Romaniile populare"; geneza și evoluția raporturilor sociale până în secolul al XIII-lea.

- Daco-romani, românii și populațiile migratoare până în secolul al XIII-lea; Bulgarii și relațiile româno-bulgare în timpul primului țarat bulgar; Ungurii și începuturile pătrunderii lor în Transilvania; Pecenegii, Uzii și Cumanii.

- Constituția statului româno-bulgar.

- Societatea românească în secolul al XIII-lea.

Măsuri întreprinse de regalitatea maghiară în vederea consolidării stăpânirii ei în Transilvania; marea invazie a tătarilor; spațiul românesc și dominația mongolă; organizarea dominației mongole. Confruntări maghiaro-mongole în spațiul românesc.

- De la cnezate și volevodate la statele românești de sine stătătoare.

Situația internațională la începutul secolului al XIV-lea; Transilvania, rezervor etnic românesc cu rol însemnat în formarea și continuitatea statală românească; Dobrogea sau Țara Românească dintre Dunăre și Mare; De la Dacia pontică la Țara Românească.

- Cultura în Principatele Române până la jumătatea secolului al XIV-lea.

II. Principatele Române în secolele XIV-XVI

- Populație și realități socio-economice; legăturile economice dintre Țările Române; caracterul complementar al economiei medievale românești.

- Structura socială; clasele și categoriile sociale; evoluția raporturilor sociale; mișcări țărănești.

- Organizarea internă a Principatelor Române: organizarea politico-administrativă; evoluția instituțiilor centrale și locale; evoluția organizării teritoriale.

- În apărarea Europei. Consolidarea poziției Principatelor Române pe plan internațional; expansiunea regatelor polon și maghiar în direcția Dunării de Jos și a Mării Negre (a doua jumătate a secolului XIV - prima jumătate a secolului XV); Lupta antiotomană - problemă europeană; Cruciada târzie la Dunărea de Jos (sfârșitul secolului XVI - sfârșitul secolului XV).

- Rolul românilor în lupta pentru bararea expansiunii otomane; întărirea legăturilor politice dintre Principatele Române în lupta împotriva primejdiei otomane; argumentarea conștiinței unității de neam.

- Echilibrul de puteri în spațiul carpato-dunărean; Imperiul otoman, Ungaria și Polonia (sfârșitul secolului XV - 1521); Caracterul raporturilor dintre Principatele Române și Imperiul otoman până la sfârșitul secolului XVI.

- Noua alianță a puterilor creștine și războiul antiotoman (sfârșitul secolului XVI). Crearea Daciei românești sub conducerea lui Mihai Viteazul.

- Cultura în secolele XV-XVI. Cultura populară. Învățământul. Începuturile și dezvoltarea tiparului; istoriografia; Cărțile de legi; Literatura religioasă și beletristică; Circulația de carte; Arhitectura și artele; Curente culturale-spirituale în Europa central-răsăriteană; Husitismul; Unirea de la Florența (secolul XV). Reforma și contra-reforma.

III. Principatele Române în secolele XVII-XVIII (De la unirea românilor sub domnia lui Mihai Viteazul la formarea națiunii române).

- Poziția internațională a Principatelor Române în secolele XVI-XVIII; Autonomia statală a românilor în contextul raporturilor româno-otomane din secolul al XVII-lea.

- Organizarea internă a Principatelor Române; Sfatul domnesc; organizarea judecătorească; organizarea oștirii; dezvoltarea economică a Țărilor Române; structura și relațiile sociale.

- Continuarea luptei pentru independență în domnia lui Radu Șerban. Politica Mavleștilor în Moldova.

- Politica Transilvaniei în prima treime a secolului al XVII-lea.

- Situația politică a Țărilor Române în timpul domniilor autoritare ale lui Matei Basarab, Vasile Lupu și Gheorghe Rákóczy I.

- Refacerea alianței militare și politice a Țărilor Române și reluarea luptei antiotomane în anii 1657-1662.

- Cadru politic internațional în ultimele decenii ale secolului al XVII-lea și la începutul secolului al XVIII-lea.

- Conflictul dintre grupările boierești (nobile) din Țara Românească, Moldova și Transilvania. Șerban Cantacuzino, promotor al luptei pentru independență; rolul lui în despresurarea Vienei.

- Rolul diplomației și dimensiunile naționale și europene ale politicii lui Constantin Brâncoveanu.

- Politica Moldovei în a doua jumătate a veacului al XVII-lea și primul deceniu al secolului al XVIII-lea. Un principe "luminat" pe

tronul Moldovei: Dimitrie Cantemir.

- Instaurarea dominației habsburgice în Transilvania și consecințele sale; politica externă a Transilvaniei în timpul lui Mihai Apafi.

- Cultura în Țările Române în secolul al XVII-lea și la începutul secolului al XVIII-lea. Umanismul românesc. Învățământul; Tipografiile, Istoriografia moldovenească, munteană și transilvană. Literatura juridică și beletristică.

- Secolul al XVIII-lea. Dezvoltarea economică; structura și relațiile sociale.

- Consolidarea regimului habsburgic și instrumentele sale de dominație.

- Contrareforma și unirea cu biserica Romei.

- Răscoala lui Francisc Rákóczi II și semnificația ei.

- Anexarea Olteniei și Banatului de Imperiul habsburgic. Pacea de la Pasarowitz (1718) și consecințele ei.

- Etapele politicii reformiste a regimului habsburgic.

- Obiectivele politicii austriece în Transilvania, Oltenia și Banat.

- Instaurarea și caracteristicile domniilor turco-fanariote.

- Criza puterii centrale otomane și soluția fanarotă. Instaurarea domniilor fanariote în Țările Române și consecințele lor.

- Autonomia Țărilor Române în condițiile domniilor turco-fanariote. "Capitulațiile" cu Poarta otomană.

- Iluminism și modernism în politica reformatoare a unor domni fanarioti.

- Opțiuni politice românești. Inochentie Micu și programul politic românesc de emancipare națională; etapele luptei politice de emancipare națională; continuarea programului politic în acțiunea culturală.

- Mișcarea politică din Țara Românească și Moldova. Continuarea luptei de eliberare de sub dominația otomană, pe baza programului cantemirian; acțiuni politice românești în cadrul "preliminariilor problemei orientale"; războaiele din 1716-1718; 1735-1739; 1768-1774 și consecințele lor asupra dezvoltării economice, sociale, politice și culturale a poporului român; caracterul general și unitar al mișcării de emancipare națională a românilor.

- Mișcări naționale în centrul și sud-estul european.

- Elaborarea Supplex-ului în Transilvania și conținutul său. Programul politic de emancipare; Recunoașterea națiunii române ca națiune politică.

- Mișcarea de emancipare națională în Țara Românească și Moldova. Criza domniilor fanariote; Proiecte de reorganizare a Țărilor Române; Țările Române și politica europeană; Etapele "problemei orientale". Soluții politice ale marilor puteri; Planurile "regatului dacic". Modificări teritoriale.

- Răscoala lui Horea. Reformele lui Iosif al II-lea și mișcarea de eliberare națională din Imperiul habsburgic; Răscoala lui Horea; cauzele și desfășurarea ei; Obiectivele, programul și caracterul ei social și național în condițiile afirmării iluminismului; Consecințele răscoalei.

- Iluminismul și societatea românească. Preiluminismul românesc; Principalele orientări; Afirmarea iluminismului în Țările Române; Cultura românească și contactele europene; noua generație iluministă; domenii de creație; rolul filosofiei. Primatul istoriei și filologiei; încercări de instituționalizare a culturii; Ascendența laicului; Cultură și națiune; Iluminismul românesc în context european.

BIBLIOGRAFIE

I. Sinteze

- Georgescu, Vlad, Giurescu, C.C., - Istoria românilor, București, 1992.

- D.C. Giurescu - Istoria românilor, vol. I-II, București, 1974-1976.

- Ștefănescu, Șt. - Istoria medie a României, I-II, Tipografia Universității București, 1991-1992.

II. Lucrări speciale

- Armbruster A. - Romanitatea românilor. Istoria unei idei, București, 1972.

- Bârză L., Stelian Brezeanu - Originea și continuitatea românilor. Arheologie și tradiție, București, 1991.

- Brătianu Gh.I. - Tradiția istorică despre întemeierea statelor românești, București, 1980.

- Cândea Virgil - Rațiunea dominantă. Contribuții la istoria umanismului românesc, Cluj-Napoca, 1979.

- Cernovodeanu Paul - Societatea feudală românească văzută de călători străini (secolele XV-XVIII), București, 1973.

- Iorga N., - Studii asupra evului mediu românesc. Ediție îngrijită de Șerban Papacostea, București, 1984.

- Panaitescu P.P. - Introducere la istoria culturii românești, București, 1969.

- Papacostea, Șerban, - Geneza statului în evul mediu românesc, Cluj-Napoca, 1988.

- Pascu, Șt., - Voievodatul Transilvaniei, vol. I-III, Cluj-Napoca, 1972-1986.

- Prodan David, - Răscoala lui Horea, vol. I-II, București, 1984.

- Idem, - Supplex Libellus Valachorum, (ediția a III-a), București, 1984.

- Sirbu I., - Relațiile externe ale lui Matei Vodă Basarab 1632-1654, Timișoara, 1992.

- Spinei V., - Moldova în secolele XI- XIV, București, 1982.

- Stoicescu N., - Unitatea românilor în evul mediu, București, 1983.

- Șerban C., - Vasile Lupu, domn al Moldovei (1634-1653), București, 1991.

- Ștefănescu Șt. - Bănia în Țara Românească, București, 1965.

- Idem, - Țara Românească de la Basarab I "Întemeietorul" până la Mihai Viteazul, București, 1970.

- Idem, - Demografia - dimensiune a istoriei, Timișoara, 1976.

- Teodorescu R., - Civilizația românilor între medieval și modern, București, 1987.

Programa cursului DEMOGRAFIE ȘI SOCIOLOGIA FAMILIEI

Conf. dr. ANDREI STĂNOIU

1. Demografia - știință complexă despre populație.....2 ore

- Modalități de abordare a studiului populației.

- Specificul abordării sociologice a problemelor populației.

2. Caracteristici definitorii ale evoluției populației mondiale în perioada postbelică.....2 ore

- Disparități între ritmul de creștere demografică și ritmul creșterii economice.

- Perspective ale evoluției populației mondiale.

3. Numărul populației; modalități de stabilire a acestuia.....5 ore

- Recensământul populației; principalele caracteristici; modalități de evaluare a gradului de acoperire al unui recensământ.

- Estimările de populație: tipuri; modalități de realizare; principii de bază.

- Proiecțiile de populație: tipuri; metodologia elaborării lor; valoare și limite.

4. Structura (compoziția) populației2 ore

- Conceptul de structură a populației

- Structura pe vârste a populației: modalități de analiză; determinanți și consecințe demografice și socioeconomice.

- Structura pe sexe a populației: modalități de analiză; determinanți și consecințe demografice și socioeconomice.

5. Mișcarea (schimbarea) populației..... 8 ore

A. Mișcarea naturală a populației

- Natalitatea și fertilitatea populației: delimitări conceptuale; modalități de analiză. Determinanți și implicații ale nivelului și dinamicii natalității și fertilității. Dinamica natalității și fertilității în România.

- Mortalitatea populației: factori importanți în analiză. Determinanți și implicații ale nivelului și dinamicii mortalității. Mortalitatea infantilă. Dinamica mortalității în România.

- Nupțialitatea și divorțialitatea.

B. Mișcarea migratorie a populației: definiție; modalități de analiză. Tipuri de migrație. Teorii despre migrație. Caracteristici ale migrației interne în țara noastră.

6. Aspecte demografice ale forței de muncă.....1 oră

7. Populație - resurse. Populație - mediu 2 ore

- Populație - resurse: tipuri de resurse; raportul dintre creșterea demografică și resurse.

- Populație - mediu: dimensiunea ecologică a creșterii populației și a modului de dispunere a ei în teritoriu.

8. Teorii despre populație.....3 ore

- Condiționarea istorică a teoriilor despre populație

- Scurtă incursiune în evoluția ideilor și teoriilor despre populație; Malthus și teoria sa.

- Teorii moderne despre populație.

9. Politica demografică.....3 ore

- Raportul dintre politica demografică și politica socială și economică.

- Tipuri de politică demografică. Posibilități și limite ale implementării unei politici demografice.

- Politica demografică în România.

10. Sociologia familiei - ramură a sociologiei. Raportul dintre sociologia familiei și alte discipline.....7 ore

- Conceptul de familie. Tipuri de familie, criterii de clasificare.

- Originea și evoluția familiei. Determinări concret-istorice ale evoluției formei și structurilor familiei.

- Specificul studierii familiei din perspectivă sociologică; problematica sociologiei familiei.

- Istoricul cercetării vieții de familie; contribuția Școlii monografice de la București la dezvoltarea sociologiei familiei

- Sisteme conceptuale utilizate cu precădere în cercetările de sociologie a familiei.

(Continuare în pag.6)

ANUL ANIVERSĂRII MARI UNIRI "EUROPA OCCIDENTALĂ nu trebuie să uite sau să...ignore"

Acum trei sferturi de veac, în anul 1918, ANUL MARI UNIRI, s-a reîntregit România cu cele trei provincii: Basarabia, Bucovina și Transilvania. Istoria acestei Mari Uniri, încheiată la 1 Decembrie 1918, este un tezaur de învățăminte, de concluzii și răspunderi pentru generațiile contemporane și care vor veni.

Pentru istoria unirii Basarabiei cu Țara este potrivit a trage concluzii din multele secole trecute când, de dincolo de Nistru, au venit valuri, valuri de neamuri barbare, termen îndulcit după 1954, cu apelativul de "popoare migratoare". Asemenea neamuri care migrau, prin stepele ruse și ucrainiene, bătându-se peste această poartă europeană de istorie, poartă a țării românilor, au pus la grea încercare soarta poporului nostru. Între aceste încercări se înscriseră și momentul 1812 când, după războiul ruso-turc, Turcia cedează Rusiei ceea ce nu i-a aparținut niciodată și, anume, ținutul dintre Prut și Nistru. A început atunci calvarul românilor Basarabiei. Începea atunci poporul român să simtă directă prezența a uriașei Rusii, mai mult sau mai puțin pravoslavnică, care ne-a apăsât toată istoria modernă și contemporană.

De atunci, o grea, neconcentrată luptă națională a românilor basarabeni, se va dezvoltă, timp de un secol, până la revenirea Basarabiei în hotarele patriei, în martie 1918. Se cuvine a aminti între oamenii de carte, de școală din mișcarea națională basarabească și bucovineană pe Al. Donici, Teodor Vărnăv, B. Petriceicu Hașdeu, Al. Mateevici, Pan Halipa, I. Nistor, Ion Inculțel, Ion Pelivan ș.a. care au scris și grăit pentru eliberarea Basarabiei și unirea cu Țara. La 27 Martie 1918, Statul Țării a votat Unirea cu Țara, unire întărită prin actul Conferinței de pace de la Versailles. Un episod legat de Conferința de pace din capitala Franței este semnificativ. Profesorul Em. de Martonne a fost trimis de conclavul de la Paris să studieze în Basarabia realitățile demografice privind ponderea românilor moldoveni și ponderea populației slave, ucrainene, rusești. Când a ajuns în primul sat, întrebând, lângă primărie, un țăran, acesta a dat din cap și i-a arătat cimitirul. Martonne, surprins de un asemenea răspuns, a intrat în cimitir. Pe cruci stau scrise nume: Arbore, Colibă, Bordei, Groza, Vrabie, Pădure, Gruia ș.a.m.d.

Bucovina este un alt nume de martiraj românesc subpat în veacurile istoriei. Aflată sub stăpânire habsburgică, Bucovina s-a putut uni cu România odată cu prăbușirea Imperiului austro-ungar, în toamna anului 1918. Cu intrarea în Bucovina în hotarele firești naționale se apropia momentul desăvârșirii Marii Uniri. Mai rămânea Transilvania.

Profesorul român poate fi subiectiv tratând problema unirii Transilvaniei, acum 75 de ani, istoricii occidentali sunt însă în afara acuzațiilor de acest gen. Să-i urmăm împreună: Milton Lehrer: "Istoria însă, își are legile ei care nu pot fi deslușite decât în perspectiva secolelor și care scapă simțurilor

contemporanilor. Există o înlănțuire invizibilă a faptelor, care ne face să atribuim unei "justiții imanente", ceea ce în realitate este raport de cauzalitate..."

Scriitorul englez R.W. Seton-Watson (Scotus Viator), care în nenumărate ocazii a dezvăluit metodele de opresiune practicate de unguri în tot cursul istoriei lor, față de popoarele conlocuitoare de altă obârșie decât ei, scria: "Iredentismul" român n-a fost în realitate decât strigătul de revoltă al unei populații de milioane împotriva metodelor feudale, moștenite din Evul Mediu și împământinate de o clică privilegiată, cifrându-se abia la câteva zeci de mii de nobili maghiari, care căutau să permanentizeze aceste metode la infinit..." "Unirea Principatelor Române și instalarea principelui Carol I de Hohenzollern ca domnitor peste ambele țări surori reunite - scria Lehrer - erau primele etape pe drumul predestinat al unirii tuturor românilor. Suferințele românilor transilvăneni au contribuit într-o largă măsură la întărirea imaginii unei Româнії unitare, având Carpații drept coloană vertebrală... iar spiritele înflăcărate țeseau din firul unității cele mai îndrăznețe planuri de viitor..."

"Consolidându-se prin dualism ideea statală (Lehrer citează pe Mihály Horvath, Szekfű și alții), ungerii părăsirea idealul lor modest de libertate națională, devenind apostoli agresivi ai unui ideal imperialist (mitul Coroanei Sf. Ștefan), care nu se putea realiza decât prin desființarea naționalităților conlocuitoare și, în special, prin desființarea vigouroase și atât de numeroase naționalități românești care descindea din legionarii lui Traian și din dacii lui Decebal..."

În Belgia, profesorul Louis van Keymeulen își termina cu aceste cuvinte impresionantului său articol publicat în "Le Précurseur", din Anvers: "Europa occidentală nu trebuie să uite că rasa română este sentinela avansată a civilizației în Orient și în virtutea acestui titlu, această Europă nu poate să privească cu indiferență, ceea ce se petrece în acest moment la poalele Carpaților".

Milton Lehrer scria despre mișcarea memorandistă: "Cedând presiunilor cercurilor șovine guvernul ungar a deschis acțiune publică împotriva autorilor Memorandumului, adică a întregului comitet al Partidului Național Român, compus din 25 persoane. Erau traduși, astfel, în fața Curții represive din Cluj, reprezentanții întregii populații din Transilvania... La 25 mai 1894, jurații maghiari din Cluj îi condamnă pe fruntașii români la pedepse variind între 8 luni și 5 ani închisoare și la amenzi imense pentru acea epocă..."

"Prin dispoziții arbitrară, introduse în legea electorală - spune Georges Clemenceau - s-a ajuns a se priva românii de orice drept politic. Censul electoral este de 10 ori mai ridicat pentru românii din Transilvania, decât în restul Ungariei. Românii, care din cei 417 deputați câți număra Parlamentul, ar trebui să aibă proporțional, 75 deputați, nu au nici unul singur..."

Marele scriitor norvegian Bjornstjerne Bjornson a refuzat invitația pe care i-a făcut-o Comitetul ungar, organizator al Congresului Interparla-

mentar care a avut loc la Budapesta în 1907, de a participa la acest Congres.

"În tinerețea mea, scria ilustrul scriitor norvegian, am iubit și am admirat mult poporul maghiar, atunci când a fost oprimat și vărsa lacrimi amare. Dar, mai târziu, când l-am studiat mai îndeaproape și când m-am convins de nedreptățile ce le comite față de celelalte naționalități care locuiesc cu el în Ungaria, am început să detest șovinismul lui".

"Încă din 1890 lordul Fitzmaurice atrăsese atenția guvernanților de la Budapesta, într-o serie de articole publicate în "Pall Mall Gazette" din Londra, asupra consecințelor incalculabile, și chiar fatale pe care putea să le aibă pentru Imperiul austro-ungar atitudinea provocatoare a ungerilor față de toate naționalitățile din Ungaria în general și față de românii transilvăneni, în special..." - scria același istoric Milton Lehrer.

În mijlocul unei adunări ostile, deputatul român Alexandru Vaida-Voevod, luând cuvântul în Camera ungară, la 18 octombrie 1918, declara în numele națiunii române din Ungaria, că "nu recunoaște Parlamentului maghiar dreptul de a o reprezenta la Congresul Păcii" și cerea ca "în temeiul dreptului firesc al fiecărei națiuni de a dispune de ea însăși, nația română să-și poată determina viitoarea formă de stat".

Românii ardeleni - scria Milton Lehrer - care aveau vie în memorie trădarea revoluționarilor kossuthiști din 1848 față de cauza românească, nu mai așteptau de data aceasta să li se ofere libertatea de către Republica ungară instaurată la 16 noiembrie 1918 și, la 1 Decembrie 1918, într-o uriașă adunare plebiscitară, care a avut loc la Alba Iulia sub președinția bătrânului patriot ardelean Gheorghe Pop de Băsești, au declarat cu entuziasm: "Unirea românilor de peste munți și a teritoriilor locuite de ei cu România. Românii de pe ambele versante ale Carpaților purtau în suflet această zi ca pe o lumină care apare la orizont la capătul unei lungi călătorii."

"Procesul, care s-a terminat în ziua de 1 Decembrie 1918, prin hotărârea fermă și categorică a românilor transilvăneni de a se uni cu Regatul României, este un proces istoric multiseclar care nu s-a încheiat printr-o sentință rece, pronunțată de un tribunal indiferent, ci printr-o revoluție națională...". Și în continuare istoricul american subliniază:

"Proclamația din 1 Decembrie 1918 constituie normativul de viață pe care și l-au impus românii în momentul când treceau pragul adevăratei lor istorii naționale. Ea merită să fie cunoscută în liniile ei esențiale, deoarece nu constituie numai un program politic, ci și o atitudine: atitudinea sclavului de ieri, devenit stăpân pe propriul său pământ față de asupritorul său milenar."

La trei sferturi de veac merită a fi reținută încă o subliniere a istoricului american: "Atitudinea de toleranță și de înțelegere față de națiunile conlocuitoare, îmbracă în România un caracter de permanență neîntreruptă. Această atitudine este apanajul celor tari și românii transilvăneni au dovedit lumii întregi că, după secole de viață în întuneric, ei au reinviat la viață națională tot atât de puternici ca și strămoșii lor daco-românii..."

■ Prof. dr. docent
Titu GEORGESCU

Gh. Pop de Băsești (1835 - 1919) președintele Adunării Naționale de la Alba Iulia, din 1 Decembrie 1918.

MAREA UNIRE- expresie a voinței și acțiunii poporului român

(Continuare din pag.1)

De altfel - prea bine se cunoaște - că, în timpul primului război mondial, pentru apărarea pământului patriei împotriva ocupanților militariști germani, pentru salvarea unității și integrității teritoriale, oștile române, masele populare din România, au înscris în istoria țării o pagină nepieritoare de eroism și abnegație, de spirit de jertfă și patriotism fierbinte. Așa cum o făcuseră în nenumărate rânduri și în trecut, ori de câte ori s-a pus problema apărării gleei strămoșești, a pământului scump al patriei.

Marile demonstrații organizate în tot cursul anului 1918, participarea de masă la astfel de acțiuni exprima elocvent aspirațiile de libertate ale românilor aflați sub dominația străine și ale fraților lor aflați în trunchiul de bază al Țării ce se cerea reîntregită. Cererea și activitatea Consiliilor naționale și a Gărzilor naționale pe întreg cuprinsul Transilvaniei, de pildă, exprima elocvent aspirațiile de libertate ale acelei părți a poporului român care se afla sub dominația austro-ungară. În mâinile Consiliilor naționale - care au luat la momentul potrivit conducerea generală și și-au asumat rolul de forțe conducătoare ale vieții economico-sociale - s-au aflat destinele Marii Uniri până la împlinirea acesteia.

Istoria glorioasă a poporului român demonstrează astfel - încă o dată, pentru tot ce s-a întâmplat în acele împrejurări - că la chemarea patriei au răspuns prompt fiii săi și nimeni și nimic nu i-a putut împiedica să-și atingă ținta spre care au năzuit. Așa se face că împlinirile din urmă cu 75 de ani au dovedit că realizarea Marii Uniri nu a fost rezultatul unui eveniment întâmplător, conjunctural, al înțelegerilor intervenite la masa tratativelor: tratatul de pace n-a făcut decât să consfințească o situație de fapt, creată de aspirațiile și lupta dărză a maselor largi ale poporului român. Pentru înfăptuirea visului cuceritor care - în mod necesar și legitim - s-a înscris în istorie, în tulburătorul an 1918 la Chișinău, Cernăuți, și Alba Iulia au luptat și s-au jertfit nenumărate generații de înaintași.

Marea Unire din 1918 a creat în rândurile poporului român un profund sentiment de demnitate și

firească mândrie națională, determinând un puternic entuziasm în cele mai largi mase ale poporului.

În chip firesc, ne îndeplinim o datorie de înaltă cinste din a releva că la înfăptuirea marelui ideal o contribuție remarcabilă au adus-o și socialiștii din întreg spațiul românesc, prin gândul lor, prin scrisul lor și prin participarea efectivă la evenimentele, la cele trei adunări plebiscitare.

În ce privește desfășurarea evenimentelor, de la 1 Decembrie 1918, pe Câmpul lui Horea de la Alba Iulia erau prezenți și 150 de delegați ai muncitorimii, împuterniciți de organele social-democrate să susțină Marea Unire. Printre ei se aflau: Ion Flueraș, Ion Mișuț, Tiron Albani, Iosif Jumanca, Enea Grapini, Emil Isac, Basil Surdu, Ilie Cristea, Iosif Renoiu, Zaharia Pop, Iosif Ilie, Valeriu Roman și alții.

Prin participarea largă a maselor populare la Alba Iulia se afirmă încă o dată și definitiv poporul român ca făuritor al Unirii, rezultat al luptei sale de veacuri pentru libertate, unitate și independență națională.

După cum se știe, în Declarația P.S.D. asupra actului Unirii, publicată în ziarul "Adevărul", se arăta: "Proclamarea unirii tuturor românilor e astăzi fapt împlinit..."

Poetul socialist Emil Isac, într-un interviu adresat ziarului "Koloszvari Hirlap" din 3 decembrie 1918, descria atmosfera din timpul Adunării Naționale de la Alba Iulia în următorii termeni: "... Când răsună cuvântul care este singura dorință a națiunii noastre române - Unirea - se revarsă singura dorință, din mii de guri cuvintele bucuriei: românii s-au unit. Un lanț s-a sudat între inimi. El nu poate fi sfărâmat. Ceea ce a urmat ni se pare un vis. Ștafetele duc știrea. Răsună trâmbițele orchestrelor, este difuzat imnul român și masa pornește acum în joc. Unirea s-a înfăptuit. Un popor s-a eliberat".

Iată, deci, doar câteva dintre expresiile cele mai importante ale rolului maselor populare, al reprezentanților lor și al partidelor social-democratice române în săvârșirea actelor istorice care au certificat, în urmă cu 75 de ani, Marea Unire.

Este firesc ca astfel de dovezi să nu poată fi uitate cu trecerea timpului: ele fac parte din istorie și, evocându-le mereu, suntem siguri că ISTORIA le va înveșnici.

CULTURA ȘI POLITICA

(Continuare din pag.1)

Revenind însă la sensul celor doi termeni, este evident că atât cultura cât și politica sunt semne sau procese ale umanizării, ale integrării sociale a individului. Cultura este, în primul rând, cunoaștere, datorată reflectării adecvate a unor legi, principii, fapte sau procese, naturale sau sociale, obiective sau subiective; ea este, în același timp, valorizare, adică raportare a rezultatelor cunoașterii la nevoile și aspirațiile omului, apreciere critică - prin analiză și sinteză - a acestor rezultate.

Am abordat pe larg asemenea probleme în recenta ediție a lucrării "Sociologia Culturii", subliniind și activitatea programatică a Fundației "România de Măine" ca factor activ de cultură, învățământ și educație națională.

Atitudinea culturală a omului este, cum am subliniat în alte împrejurări, explicativă axiologic, funcțională în plan individual și colectiv (de la cultura persoanei, la cultura națională, căreia îi aparține) dar, mai presus de toate, cultura este creație. Se poate astfel spune că factorul cel mai dinamic al procesului cultural este creația, prin care se realizează trecerea calitativă de la un act psihic sau cognitiv, de la un fapt existențial la un fapt de cultură care îmbogățește condițiile și patrimoniul vieții umane, individuale și sociale, determinând noi stări de comportament.

Prin specificul său, cultura are o

autonomie relativă în societate, realizând, cu trecerea timpului și în procesul devenirii sociale, succesive selecții și integrări valorice, ducând la noi stadii de civilizație, cu evidente trăsături naționale dar și cu interferențe internaționale. Personalitatea și originalitatea unei culturi vine din matca în care s-a format, din "albia fluviului spiritual" prin care curge neîntrerupt spre viitor: cadrul național.

Personalitatea și originalitatea unei culturi reprezintă, așadar, acea notă distinctivă de recunoaștere valorică în concertul culturilor lumii, iar o asemenea trăsătură obiectivă nu poate fi anulată subiectiv, fără grave consecințe de alterare în timp.

Scurta și inevitabil schematică descriere a conceptului de cultură relevă că atât tentația izolării și autosuficienței culturale cât și cea a imperialismului cultural, a impunerii unui anumit comportament cultural, sunt, în cele din urmă, fapte anticulturale și, în aceeași măsură, antinaționale. Tocmai de aceea, unei societăți democratice, statului de drept nu-i poate fi indiferent încotro se îndreaptă din punct de vedere cultural: afirmarea culturii naționale prin deschidere și receptivitate către alte culturi sau dispersare prin ploconire în afară și prin nihilism național? Este o întrebare pe care și-o pun, deopotrivă, sociologii ai culturii și sociologii ai politicii.

Pentru a răspunde adecvat și realist unei asemenea întrebări și din moment ce, cu tot statutul specific de autonomie al culturii, dezvoltarea

acesteia ține și de conținutul politicii culturale, se impune o scurtă referire la conceptul de politică, un concept, de asemenea, controversat, sub influența diverselor ideologii.

În sensul cel mai general, politică este, cum recunosc mulți autori, de cele mai diverse orientări, o formă de activitate socială care dă expresie anumitor interese în competiția pentru cucerirea sau menținerea puterii politice în stat, pentru orientarea activității acestuia, a diverșilor agenți individuali sau colectivi (personalități, partide etc.). Ca expresie a diverselor interese, adeseori contradictorii, politica este, evident, diversă, fiind purtătoarea, într-o problemă sau alta, a mai multor orientări sau modalități de soluționare a problemei în cauză. Aceasta este o realitate obiectivă, cunoscută sau recunoscută, sub numele de pluralism politic, iar în condițiile democrației reale diversitatea de opțiuni (chiar și ireconciliabile), poate duce la soluții optime numai prin raportare a tuturor la ceea ce reprezintă interes major, național. Pluralismul intereselor politice este constructiv prin conjugare obiectivă cu interesul național; mai ales în momente de cumpănă, de tranziție, cum este situația acum în țara noastră. Se impune, de aceea, a observa că viața politică înfățișează diverse fațete ale pluralismului. Temă ce va fi abordată în articolul următor.

DEMOGRAFIE ȘI SOCIOLOGIA FAMILIEI

(Continuare din pag.4)

11. Structuri și funcții ale familiei: determinări obiective..... 12 ore
 - A. Conceptele de structură și funcție și utilizarea lor în sociologia familiei.
 - B. Funcțiile de bază ale familiei; constituirea și evoluția lor.
 - B 1. Funcțiile interne ale familiei
 - Funcțiile biologice (îndeosebi funcția reproductivă sau demografică) și sanitare.
 - Funcțiile economice.
 - Funcția de solidaritate familială.
 - Funcția educativă sau funcția socializatoare a familiei.
 - B 2. Funcțiile externe ale familiei
 - C. Cauze și consecințe ale lipsei de funcționalitate a familiei; problematica familiei dezorganizate.
 - D. Elemente de legislație a familiei.
12. Locul și rolul femeii în familia contemporană..... 1 oră
13. Schimbări și tendințe în structura și funcțiile familiei din țara noastră..... 3 ore
 - Vechi forme de organizare familială în țara noastră.
 - Condiționări obiective ale schimbărilor produse în structura și funcțiile familiei din țara noastră.
 - Principalele caracteristici ale structurii și funcțiilor familiei în România de azi: perspective de evoluție.
14. Contribuția cercetărilor comparative internaționale la studierea problematicii familiei..... 1 oră

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

1. Filipescu I. - Dreptul familiei, Ed. Academiei, 1985.
2. Stahl, H. H. Matei. I. - Manual de prevederi și asistență socială, vol. I-II, Ed. Medicală, 1962.
3. Stănoiu A., Voinea M. - Sociologia familiei, T.U.B., 1983.
4. Trebici, VI. - Demografia, Ed. Șt. și Enciclopedică, 1979.
5. Trebici, VI. - Genocid și demografie "Humanitas", 1991.

CALITATE SUPERIOARĂ ȘCOLII ROMÂNEȘTI

(Continuare din pag.1)

- Și totuși, chiar în cazul căminelor existente, gradul de amenajare, cultura lor locativă, dacă pot spune astfel, lasă mult de dorit.

- Într-adevăr, și tot nouă ni se reproșează această stare de lucruri. Dar cine a locuit în ele până la începutul anului universitar? Se uită, sau pur și simplu, se ignoră faptul că, în ultimele luni, noi am dat numai pentru pregătirea căminelor din București 1,1 miliarde lei și toate aceste cămine au administrație proprie. Din păcate însă, serviciul social al institutelor de învățământ superior este foarte limitat la această dată, managementul universitar este aproape nul. Dar intențiile Ministerului sunt ferme: le vom oferi bani de la începutul anului pentru ca să se gospodărească singuri. Autonomia universitară să fie și financiară. În orice caz, e bine să se știe că la Universitatea din București, procentul studenților găzduiți în cămine a crescut de la 43 la sută în anul 1992 la circa 63 la sută în acest an; 67,8 la sută dintre studenții Centrului universitar București beneficiază de cămine. Este un procent mult superior celor din alte țări.

- Nemulțumiri printre studenți provin și din cauza lipsei unor spații de pregătire universitară: drept protest, unii au hotărât să țină cursuri și seminari în stradă.

- Vedeți dv.? Aceeași autonomie universitară oferă rectorilor posibilitatea de a-și fixa ei înșiși

cifrele de școlarizare. Noi am aprobat ceea ce ei ne-au cerut oficial. S-ar putea pune întrebarea: când s-au stabilit cifrele de școlarizare, n-au avut în vedere și capacitatea propriilor spații de școlarizare? Eu cred că le-au avut sau, în orice caz, au privit fenomenul pregătirii universitare în dinamica lui. Pentru că, dacă în anul 1989-1990, procentul studenților din anul I reprezenta numai 9,7 la sută din totalul respectivei promoții de absolvenți ai liceului, în anul 1992-1993 acest procent a urcat la 46,6. Așa am ajuns astăzi la un număr total al studenților de aproape 400 mii. Astfel încât, dacă în ultimii ani numărul celor intrați în facultăți a fost mult superior celui al absolvenților acestor facultăți, acest raport începe acum să se echilibreze și, deci, gradul de solicitare a spațiilor universitare va fi staționar și va putea fi reglementat mai repede.

- Despre bursele studențești ce ne puteți spune? Sunt opinii care dezaproabă condiționarea acordării bursei de categoria a II-a de un anume plafon al veniturilor: e bine, nu e bine?

- Bursa studențească de categoria a II-a și a III-a are caracter de protecție socială și, ca atare, este firesc ca unul dintre criteriile de atribuire să fie plafonul de venituri. Tocmai de aceea, ea se indexează odată cu indexările operate pe întreaga economie.

- Dacă, într-adevăr, principiile autonomiei universitare localizează răspunderea asigurării căminelor și spațiilor de școlarizare la nivelul instituțiilor de învățământ superior, în schimb criticile cu privire la rea-

pariția analfabetismului, la lipsa unor manuale școlare sau la alte neajunsuri, derivând dintr-o concepție mai largă asupra învățământului, acestea par să vizeze direct Ministerul pe care-l conduceți: nu credeți?

- Cum să vă spun? Noi mai și recunoaștem unde greșim. Dar unde greșim noi, nu alții. Dacă, undeva, există niște copii de clasă I la care, probabil (după cele scrise într-un ziar), încă n-a ajuns Abecedarul, vina nu poate fi a Ministerului care numai pentru acest an a tipărit în plus 70 mii de Abecedare. Dacă acum vin la școală și copii de 10 ani care încă nu știu să citească, aceasta nu înseamnă că proliferază analfabetismul. Dimpotrivă, alocațiile pentru copii, plăindu-se acum prin școli, îi aduc la învățătură și pe potențialii analfabeți. Cu alte cuvinte, în evenimentul ca atare trebuie să vedem un fapt care atenuază spectrul analfabetismului, nu-l amplifică și, deci, nu este de natură să ne alarmeze. Să nu pierdem astfel din vedere tocmai problemele mari, de conținut și de perspectivă ale învățământului.

- Și care apreciați a fi acestea la ora actuală?

- Ministerul Învățământului a elaborat o strategie de reformă a învățământului preuniversitar, care este în desfășurare. A fost, de asemenea, elaborată Legea evaluării și acreditării învățământului superior din România și s-a lucrat la un program de reformă a învățământului superior, pe care-l vom da

publicității. El va intra în dezbaterea Consiliului Național pentru Reforma Învățământului Superior ca și a instituțiilor de învățământ superior. Avem astfel elaborat cel mai avansat program de reformă a învățământului din Europa Centrală și de Est și el este bine apreciat. Aici, Ministerul nostru și-a asumat întreaga responsabilitate, pentru că instituțiile de învățământ superior, cu mici excepții, nu s-au angajat în propuneri de reformă. Poate și pentru faptul că o reformă a învățământului superior trebuie să aibă la bază radiografia exactă a sistemului de învățământ care la ora actuală evidențiază multe curențe ce se cer înlăturate tocmai printr-un asemenea program.

- La ce curențe vă referiți cu deosebire?

- Există o situație critică generată de ușurința cu care, în ultimii ani, s-au desfășurat concursurile de promovare a cadrelor didactice. De aceea Ministerul Învățământului a acceptat propunerea de reastare a cadrelor didactice. Dar foarte mulți s-au considerat jigniți. De ce? Ce este jignitor că din 5 în 5 ani, fiecare este chemat să facă doada perfecționării pregătirii sale? Apoi să nu uităm că învățământul postuniversitar este o himeră la ora actuală în România, deși toate țările merg consecvent pe această formulă de specializare, de un înalt potențial calitativ.

- Îngăduiți-mi să vă spun că la Universitatea "Spiru Haret", învățământul postuniversitar este atât de bine organizat, pe direcții dintre cele mai moderne, încât printre cursanții săi se regăsesc specialiști de înaltă clasă, autori de lucrări științifice și deținători

ai titlului științific de doctor.

- Mă bucură cele ce-mi spuneți, pentru că multe dintre unitățile postuniversitare aparțin mai degrabă unor institute de învățământ superior străine, decât autohtone. De altminteri, sunt surprins, din mai multe puncte de vedere, de pasivitatea institutelor noastre de învățământ superior. N-am văzut, de pildă, nici o reacție față de recenta lege referitoare la practicarea meseriei de medic în România. Această lege, prin însuși faptul că se referă la profesorul medic, care este angajat al Ministerului Învățământului, încalcă autonomia universitară.

- Din această perspectivă, cum apar unele demersuri ale Băncii Mondiale? Nu reprezintă și ele o ingerință în sistemul nostru de învățământ?

- La început, Banca Mondială deținea o anume imagine asupra învățământului românesc, care a fost mult ameliorată după ce experții au venit aici și și-au dat seama de calitatea lui. Flexibilitatea Băncii Mondiale a crescut astfel mult în ultima vreme. Astăzi avem pus la punct un proiect de colaborare. Noi nu acceptăm proporția experților străini care să lucreze la acest proiect. Nu cerem eliminarea expertizei străine, dar proporția acesteia va fi redusă. Nu vom fi de acord nici cu propunerea de a se desființa școlile noastre normale care au o bună tradiție. Toate aceste principii le-am stabilit în Consiliul Național pentru Reforma Învățământului, care cuprinde personalități din întregul spectru politic al țării. Demersurile noastre întrunesc întreaga voință națională, astfel încât calitatea și prestigiul învățământului românesc să înregistreze cote superioare.

- Vă urăm succes deplin!

REPERE ale unei politici de securitate în EUROPA

Problematica edificării unui nou sistem de securitate în Europa a făcut deja obiectul unor intense dezbateri politice și științifice în ultimii 2-3 ani. Meritul lor este de a fi permis cristalizarea unor concepte ce par a reflecta un progres real în direcția unei remodelări a politicii de securitate în perimetrul întregului continent european.

Într-o tentativă de sintetizare, sunt demne, credem, de reținut în special următoarele exigențe, concepte și abordări: reafirmarea generală și fără echivoc a conceptului privind indivizibilitatea securității europene; recunoașterea nevoii prezente de a se construi o nouă ordine de securitate în Europa, care să ia în considerare interesele și să cuprindă toate statele aparținând zonei, fără excepție; sublinierea importanței pe care o au pentru destinul Europei depășirea artificialității ei diviziuni și refacerea unității politice a continentului; recunoașterea necesității de a se avea în vedere realitatea "vacuum"-ului de securitate în care se găsește țările Europei Centrale și de Est; acceptarea postulatului de a se evita riscul fragmentării Europei și al unei izolări strategice a noilor democrații europene; accentuarea nevoii unei aplicări consecvente a conceptului "responsabilității împărțite", ceea ce presupune, între altele, implicarea NATO în prezervarea securității nu numai a statelor membre, ci și a țărilor "potențial aliate" din Europa Centrală și de Est; degajarea clară a concluziei esențiale că în locul defunctului Pact de la Varșovia nu poate fi constituit nici un bloc militar nou ș.a.

O importantă trăsătură a dezbaterilor ce au loc rezidă în conturarea tot mai precisă a unui veritabil credo paneuropean. Această idee motrice se regăsește practic în toate propunerile de sorginte politică, ea fiind totodată dominantă în reflecțiile și scenariile avansate de mediile științifice. Dacă direcția spre care ar trebui orientate deopotrivă speranțele și contribuțiile concrete este

clară, nu se poate face o afirmație similară în privința soluțiilor preconizate. Lucru firesc de altfel, din acest punct de vedere constatându-se o mare diversitate de opinii și sugestii.

Există, precum se știe, o suită de propuneri avansate de oficialități europene și americane marcante, vizând varii formule de edificare a noii Europe. Dintre acestea, demne de amintit sunt cele ce au dobândit o mai mare notorietate: ideea constituirii unei Confederații europene de state democratice, lansată la 15 noiembrie 1989 de ministrul afacerilor externe al Belgiei, Mark Eyskens, împreună cu adoptarea unei Carte europene de securitate; formularea unei idei similare de președintele François Mitterrand la 31 decembrie 1989, preconizând o Confederație europeană, asociind "toate statele continentului nostru într-o organizație comună și permanentă de schimburi, de pace și de securitate"; constituirea unei Organizații a statelor europene din care ar face parte și S.U.A. și Canada, ca o prefigurare a unei Confederații europene de state libere și independente; formula avansată de președintele George Bush în mai 1990, vizând A whole and free Europe, chemată să constituie un Commonwealth of free nations; largirea C.E.E. prin includerea țărilor din Estul Europei, inclusiv a fostei U.R.S.S., pe baza unei Magna Carta, un fel de Bill of Rights paneuropeană, propusă de Margaret Thatcher la 5 august 1990; posibilitatea realizării unei Europe a națiunilor, evocată de omul politic britanic Enoch Powell, care pornește de la premisa că "Europa blocurilor este înlocuită prin Europa statelor suverane și independente"; propunerea gorbacioviană a unei Case comune.

După cum se poate constata, este vorba mai degrabă de unele scheme generale decât de proiecte detaliate, în care componenta fundamentală a securității este în cel mai fericit caz doar sumar evocată. Adevărata lor semnificație este însă re-

velată de câteva trăsături comune și anume: toate vădesc dorința unor abordări noi, depășindu-se tabuurile și fixațiile "războiului rece"; toate pornesc de la premisa reconstrucției Europei pe baze noi, diferite de cele specifice bipolarismului și artificialei ei divizări; toate au o dimensiune paneuropeană, în sensul cuprinderii tuturor țărilor participante la C.S.C.E.; toate propunerile citate vizează formule de asociere a statelor suverane și independente din Europa și America de Nord.

Cum va arăta, în final, noua structură paneuropeană de securitate este poate prematur să se facă pronosticuri în prezent. Ar fi, credem, lipsit de clarviziune dacă s-ar ignora un factor de cea mai mare importanță - complexitatea și imprevizibilul perioadei de tranziție. Asupra obiectivului de atins pare a se fi conturat un consens general. Dar cine s-ar putea hazarda să afirme că nu planează, totuși, dacă nu o nesiguranță vădită cel puțin o doză accentuată de incertitudine în privința parcurgerii cu succes - fără devieri și discontinuități - a căii conducând spre țelul urmărit?

Teoretic și în plan politic este unanim admis că noua ordine paneuropeană de securitate trebuie să fie opera comună a tuturor țărilor participante la C.S.C.E. În practică, nu lipsesc însă tentativele de a limita procesul decizional real la grupul restrâns al țărilor occidentale (sau principalele dintre acestea), situație

în care țările est-europene, împovărate de imense griji și o înfinitate de probleme, sunt nevoite adesea să-și dea girul lor formal. Aceasta ar echivala cu tratarea țărilor membre ale fostului Pact de la Varșovia, Rusiei și statelor care au rezultat prin dezmembrarea Uniunii Sovietice ca obiecte, iar nu ca subiecte ale noului regim de securitate. În interesul realizării unei construcții cu adevărat solide, se impune abandonarea metodelor care tind la marginalizarea majorității covârșitoare a țărilor participante la C.S.C.E.

Obiectivul constant urmărit este chemat să fie acela al constituirii unui regim stabil de securitate, implicând pe picior de egalitate toate țările europene, S.U.A., Canada și Rusia. Cu această finalitate, în procesul de făurire a noului cadru de securitate este absolut necesar să se evite: o structură care, prin bazele sale politice, normele legale și modul de funcționare, ar conține germeii subminării și finalmente al sucombării ei; o construcție ce s-ar dovedi a fi garantul securității doar a unei părți a Europei, cea occidentală, în detrimentul celeilalte părți, formată din țările Europei Răsăritene; o alcătuire în care Estul Europei, care a plătit scump pacea și prosperitatea de care au beneficiat țările occidentale în condițiile bipolarității și conflictului dintră superputeri, ar fi cel care ar urma să suporte consecințele și costurile eventualei disfuncționalități a noii ordini de se-

curitate și cooperare; un edificiu tinzând la permanentizarea și adâncirea decalajelor existente în privința nivelului de dezvoltare, avuției și prosperității între țările din Vestul continentului și cele din Estul Europei.

Interesele bine cumpănite ale tuturor participanților impun, în același timp, evitarea unor dezvoltări paralele tinzând, pe de o parte, la transformarea C.S.C.E. într-o structură regională de securitate colectivă, iar pe de alta, la consolidarea N.A.T.O. și a U.E.O. în detrimentul celei dintâi. Ce fel de organism de securitate ar putea fi C.S.C.E. în condițiile în care atribuțiile din domeniul militar ar fi de competența N.A.T.O. și U.E.O.? Este evident că aplicarea unor asemenea concepte ar implica permanentizarea unor raporturi diferențiate de securitate, statele occidentale bucurându-se de un statut privilegiat comparativ cu celelalte țări care iau parte la C.S.C.E. (peste două treimi din totalul participanților). O atare soluție, vizibil ierarhizantă și inegalitară, ar putea mai degrabă genera apariția unor noi complicații și dificultăți decât rezolva de o manieră durabilă problemele atât de grave și de acute cu care este confruntat continentul european.

■ Dr. Nicolae ECOBESCU,
director adjunct științific
al Institutului Român
de Studii Internaționale

DIN PRESA INTERNAȚIONALĂ DEVALORIZAREA POLITICIENILOR și apatia maselor

Promisiunile politicii...

Aproape pretutindeni asistăm la situația în care oamenii renunță la liderii politici indiferent de durata perioadei cât s-au aflat la putere. Cancelarul german Kohl, în spatele căruia se află zece ani de conducere a țării și acțiunea de importanță istorică a unificării Germaniei, dispune astăzi de un indice de popularitate extrem de scăzut. John Major nu numai că nu a ajutat Marea Britanie "să trăiască în bună înțelegere", așa cum a promis înainte de alegerea sa, dar nu este nici măcar capabil să elimine disensiunile din propriul partid. Și, la numai doi ani de putere, l-a ajuns din urmă pe Kohl în ce privește indicele de scădere a popularității.

Toți liderii occidentali consideră că scăderea popularității este legată de regresul economic. Ei bine, vor apărea "primele mlădițe" ale regresului economic și totul va fi bine, susțin ei. Ceea ce este puțin probabil, în primul rând pentru că neajunsurile economice actuale au cauze mai profunde decât cele anterioare. În al doilea rând, pentru că întreaga agendă politică reclamă o revizuire stringentă.

Politica partidelor din Occident pare acum o luptă între burocrăți. Prioritățile economice par evidente și disputa se duce numai pe tema cine este mai potrivit pentru rolul de executor. Conservatorii britanici propun thatcherismul fără Thatcher. Adversarii lor laburiști sunt gata să adere la conservatorism fără conservatori. Alegătorul trebuie înțeles și scuzați dacă nu crede nici în unii, nici în alții, fiindcă singurul lucru pe care îl știe este că practica politică actuală nu dă rezultate eficiente.

Multă vreme în Germania se considera că dobânzile ridicate ar reprezenta cauza regresului. Acum ele au scăzut, dar șomajul din CE continuă să crească. Aceasta pare o confirmare a unei tendințe deja înrădăcinată: în condițiile în care în CE și în SUA ritmul de creștere în anii '80 a fost destul de bun, gradul de ocupare a forței de muncă în CE a crescut cu numai 0,8 la sută, iar în Statele Unite - cu 2,5 la sută. Mai alarmant este faptul că jumătate din șomerii din CE fac parte din categoria șomerilor pe termen lung (peste un an), în timp ce în SUA numărul șomerilor din această categorie este de opt ori mai mic. Politicienilor le revine sarcina de a anunța știri bune. Astăzi atât cărmuitorii, cât și opoziția preferă să păstreze tăcerea. Astfel, de exemplu, toți promit menținerea și chiar extinderea sistemului de asigurări sociale în ciuda creșterii atât de rapide a numărului de bătrâni. Și promit să facă aceasta fără majorarea impozitelor și chiar fără o sporire a deficitelor bugetare uriașe. Orice politician continuă încă să peroreze despre avântul economic care va interveni neapărat. Iată, el se află pur și simplu "după colț".

... Și iluziile politicianilor

Problema rezidă în faptul că toți liderii occidentali consideră că sursa legală a puterii lor o constituie rezultatele alegerilor parlamentare. Practic, însă, ei pot controla în măsură foarte mică economia, care a devenit cu adevărat globală. Cu ajutorul computerelor, miliarde de dolari sunt transferate în câteva secunde dintr-o țară în alta și puține țări vor putea să se opună o vreme cât de cât îndelungată tendințelor

pieței. Chiar dacă nu se cunosc detaliile mecanismului valutar european, oamenii știu: cei care le influențează realmente viața sunt, de regulă, niște necunoscuți și nu pe ei i-au ales.

Un răspuns clar la interdependența economiilor din diferite țări ar putea fi instituțiile internaționale, precum CE. Dar și aceasta își pierde aureola și tot din aceleași cauze. Ea continuă să fie un organism birocratic, care pornește de la premisa că dacă se va conveni asupra mării oului (chiar fără să fie anunțate și găinile) aceasta va apropia treptat țările Europei.

CE are un Parlament ales care nu rezolvă nimic și o Comisie care, deși nu este aleasă, conduce totul. În CE se reflectă precum într-o oglindă probleme interne ale statelor membre. Birocrații de la Bruxelles, care consideră că problema popularității CE se poate rezolva cu ajutorul unei reclame mai bine făcute, ar trebui mai întâi să se întrebe dacă există într-adevăr un produs pe care intenționează să-l vândă, dacă există vreun cumpărător real. Atât timp cât nu va fi rezolvată în mod corespunzător problema subordonării democratice a CE, nici un ambalaj atrăgător nu va salva Comunitatea.

Acum este deja clar că sfârșitul "războiului rece" s-a soldat cu mult mai multe consecințe decât se preconiza inițial. El nu numai că a transformat Estul Europei, dar contribuie acum la procesul de dezintegrare a tuturor instituțiilor politice. Pretutindeni este condamnată ideologia socialistă, dar nici strategiile economice tradiționale ale pieței nu sunt considerate a fi corespunzătoare cu contemporaneitatea. S-a risipit, de asemenea, vechea credință în inevitabilitatea creșterii economice și în "edificiul european". Drept rezultat, triumfă confuzia. Toate acestea au dus alegătorii într-o stare fie de derută totală, fie de apatie deplină. Dar continentul european nu poate multă vreme să rămână într-o asemenea stare. Vidul ideilor va fi în cele din urmă umplut cu noi ideologii și cu noi programe economice.

(Text prescurtat al articolului publicat în cotidianul britanic "THE INDEPENDENT").

La 22 octombrie, la Slobozia, a avut loc ceremonia dezvelirii primului monument pentru cinstirea memoriei Mareșalului Ion Antonescu.

CULTURA ROMÂNĂ ÎN LUME

- Interviu cu dl. ADRIAN DOHOTARU, secretar de stat în Ministerul de Externe

- Domnule Dohotaru, mai întâi o întrebare, să-i spunem, "razantă": prezența culturală românească, azi, în lume este mai bună sau mai proastă decât până în 1989?

- Bineînțeles, mult mai bună. Prezența culturală românească în străinătate este net superioară. Este o prezență continuă și masivă. Dar, aş adăuga: deși mai este enorm încă de mult de făcut!

- Ce s-a întreprins, ce se întreprinde pe linia Ministerului de Externe, a altor ministere în acest scop? Punem întrebarea fiindcă foarte adesea susținem rolul deosebit de important al culturii ca mesager fundamental al spiritualității românești. Concordă faptele cu principiile?

- Prima noastră grijă a fost să restabilim legăturile culturale cu lumea, ștrangulate în ultimele decenii din motive prea bine cunoscute. Am început, ca să spun așa, de la lucrurile aparent cele mai neînsemnate, de la modul cum arată sediul Ministerului de Externe, pe care l-am conceput ca un spațiu al culturii. Am scos, de pildă, din pinacoteca ministerului valoroasele colecții de artă plastică - cu marii maeștri ai artei românești - de la Grigorescu, Aman, Țuculescu, până la maeștri de azi - pe care le-am expus în birourile în care intră oameni din afară, care își pot face, și pe această cale, o imagine despre nivelul cultural național. Organizăm, de asemenea, aici o serie de "ceremonii" la care invităm personalități relevante ale culturii române, pentru a-i obișnui mai întâi pe diplomații din centrală cu importanța acestui segment de activitate culturală. Întrucât la aceste ceremonii participă și străini, urmează trimiteri în străinătate, deseori chiar la cererea oaspeților care i-au văzut și ascultat cu plăcere pe scriitorii, artiștii sau gânditorii noștri. Urmărim și ideea unei diplomații cu caracter cultural, nu numai politic. La celălalt pol al acțiunilor de anvergură întreprinse peste hotare am refăcut în bună măsură programele culturale pentru multe dintre țările cu care avem relații.

- Concret, mai ales acolo, în spațiile respective, care au fost (sau sunt) obiectivele prioritare?

- Aș menționa trei domenii: Primul ar fi schimbarea unei concepții. În demersurile noastre socotim cultura mai importantă decât politica. Poli-

ca, de altfel, este doar un capitol al culturii. Viziunea globală, inclusiv asupra politicului, o dă cultura. În acest sens - și aceasta reprezintă punctul doi - am insistat și insistăm pe diplomația culturală. Din păcate însă avem, în acest domeniu, o moștenire foarte grea. La reorganizarea ministerului, în 1990, o serie de funcții au fost uitate. La ora aceasta, de pildă, nu dispunem de nici un atașat de presă în străinătate și am reușit să numim doar opt atașati culturali! Am început cu mari capitale ca: Washington, Londra, Paris, Roma, Viena, Bonn. Cu greu i-am obținut însă și pe aceștia, datorită problemelor financiare, iar crearea de posturi s-a realizat nu prin adăugare, ci prin sacrificarea altora. Desigur, vom continua acțiunea, din păcate însă, deocamdată, tot pe calea sacrificărilor amintite. Trebuie totuși ținut seama de faptul că în Ministerul de Externe au fost angajați peste 200 de oameni tineri, sub 35 de ani, care au fost trimiși cu burse la mari academii diplomatice din lume și de la care, peste puțin timp, așteptăm - gândindu-ne la nivelul lor de cultură - rezultate bune.

- În ce viziune se face această pregătire?

- Ceea ce se cere diplomatului român în prezent este să devină un creator, nu un poștaş. În sfârșit, cea de a treia direcție pe care aş menționa-o este crearea de centre culturale românești în străinătate.

- Am văzut recent un asemenea centru, cel de la Paris. Deși e un centru nou, dl. ambasador Vătășescu se arăta satisfăcut de prestațiile culturale în favoarea României desfășurate acolo...

- Aș vrea să vă spun că, dacă dăm crezare concluziilor lui British Council, primii 5 ani ai unui asemenea centru cultural nou înființat sunt, în fapt, anii de contact, de stabilire a relațiilor. Următorii 5 ani sunt de fixare a acestor relații și de implementare pentru câștigarea unei identități în spațiul în care funcționează. Deci, abia după 10 ani se poate considera că un centru funcționează cu adevărat fertil, eficient, iar oamenii lui sunt apți cu adevărat a-și îndeplini atribuțiile. Or, noi am creat aceste centre într-un moment extrem de dificil, într-o perioadă extrem de agitată. Totuși, numai într-un an am reușit să creăm 5! Primul era

gata la sfârșitul lui 1990, dar în 1992 am creat centrul de la New-York, care fusese abandonat. Apoi, Academia di Romania, de la Roma, - cu profilul de dinainte de război, îmbunătățit -, centrul cultural de la Veneția, pe care l-am găsit prăbușit și pe care l-am reconstruit, restaurat, mobilat și dotat inclusiv cu tehnică electronică culturală. Apoi, centrele culturale de la Budapesta și Viena. A fost un efort remarcabil. Trebuie ținut cont că nu se puteau face aceste centre doar cu banii Ministerului de Externe. Centrul de la Veneția are 99 de încăperi. A trebuit să apelăm la alte forțe, pe care le-am convins să participe material la refacere și la activitățile întreprinse. Ca să meargă corul "Madrigal" la UNESCO, unde era chemat de Federico Mayor, ne-au trebuit donații. De asemenea, ca să plece Viorel Mărgineanu cu o expoziție în Vest, s-a apelat tot la donatori. S-a cooperat bine în acest sens cu Academia Română, cu Fundația culturală "România", cu Ministerul Culturii.

- În linii generale, ce este mai important acum și cu ce probleme se confruntă cu deosebire activitatea de răspândire a culturii române în lume?

- O mai bună funcționare, în primul rând, a sistemului alimentării cu programe culturale a centrelor la care ne-am referit, din partea instituțiilor culturale din țară, iată ce se cere. Ministerul de Externe nu poate susține singur aceste programe. O problemă esențială este legată și de legea sponsorizării. Să fim foarte sinceri: lucrăm cu donatori! Or, acești donatori nu sunt ajutați să sponsorizeze activitățile culturale. Dar, fiindcă ați fost în străinătate, și pe noi ne interesează observațiile dumneavoastră.

- Să vă spunem una?

- Desigur.

- Tot timpul am vorbit despre "cultura română". Privită, deci, în ansamblul ei, cu toate forțele ei. Or, nu se petrece acest lucru, acum! După decembrie 1989 s-a trecut la o inexplicabilă fragmentare a culturii române prezentată publicului străin. Rezultă că sunt trimiși în străinătate doar oameni de cultură presupuși a aparține unei singure opțiuni politice. De dreapta...

- Totuși, participă și Marin Sorescu, Eugen Simion...

- Cam pe post de singuri mohicani. De pildă, studiind programele unor centre sau lista unor turnee etc., nimic rău,

Blaj: Statuia lui Avram Iancu de pe Dealul Crucii.

desigur, în faptul că dl. Breban este un frecvent al prezențelor și al traducerilor la Paris. Dar, de 4 ani, se pare că un D.R. Popescu, un Paul Anghel, un Dinu Săraru etc. nu mai există! E firesc acest lucru pentru o cultură pe care o vrem - normal! - deasupra politicului? Faptul se verifică și la aparițiile în revista "Dilema", unde se aplică aceeași schemă: pare admisă doar gruparea Pleșu, cu aceleași două excepții (Sorescu, Simion). E stupid de pildă, să vezi că se admite, pe post de critic, un Mircea Iorgulescu, dar nu capătă liber la apariție și n-a fost admis niciodată într-o delegație culturală oficială a ultimilor ani, un Mihai Ungheanu, care, în schimb, merită să ocupe un post de prim rang la Ministerul Culturii! Ce spuneți despre aceste evidențe ale unui aberant partizanat, care nu este de ordin cultural, ci pur politic?

- Vă asigurăm că "alegerile" la care vă referiți nu sunt opera Ministerului de Externe.

- Totuși, ce explicații vi se oferă?

- Unii spun că prezența anumitor oameni de cultură peste hotare ar produce reacții negative...

- Este posibil. Mai ales când este vorba de "reacții" dirijate, cum a fost cazul cu prima participare a lui Adrian Păunescu

la Strasbourg. S-a văzut și finalul: Lordul care fusese convins să-l respingă, în final l-a aplaudat și invitat la recepții... N-ar fi cazul să facem și alte verificări în acest sens? Adică, să ieșim de fapt dintr-o stare de prostie și să revenim la normal? Cu atât mai mult cu cât, mai ales în cazul însoțitorilor în turneele teatrale, s-a văzut acești "merituoși" politici la rolul de "reprezentanți" culturali mai mult bârfeau România decât s-o susțină... Și nu este, oare, cazul să reprezentăm cultura română prin toate valorile ei, inclusiv cele din domeniile tehnice, medicale, ale științelor sociale etc.?

- Susțin întrutotul punctul acesta de vedere. Într-adevăr, nu putem lăsa reprezentarea culturii române și prezența oamenilor de cultură peste hotare numai la latitudinea subiectivității unor impresariate, care funcționează pe principii de grup sau comerciale. Avem discuții profunde, pe această temă, cu Ministerul Culturii și vă asigurăm că Ministerul de Externe va face tot ceea ce depinde de el pentru o prezență tot mai bună și reprezentativă a culturii române în lume.

■ Interviu realizat de Eugen FLORESCU

REVISTA
OPINIA
națională

TIPOGRAFIA **FED**

TEHNOREDACTARE COMPUTERIZATĂ:
Nicoleta ANGHEL

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: București, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sector 4. Telefon 675.68.45

Costul unui abonament trimestrial este de 600 lei. Plata abonamentelor se face prin mandat postal sau dispoziție de plată pe adresa: Fundația "România de Măine", Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sectorul 4, București, Cont 451.00.972 - B.C.R. - S.M.B.. Abonamente se pot face și prin oficiile poștale din întreaga țară.

Revista "OPINIA NAȚIONALĂ" se află înscrisă în Catalogul de presă "RODIPET" la poziția 2111.

Cititorii din străinătate se pot abona prin "RODIPET" S.A. - P.O. BOX 33-57, Fax 0040-1-3129432 sau 3129433, telex 11995 - Piața Presei Libere nr.1, sect. 1 București - România.